

MUNI
ECON

Experimentální ekonomie

MPV_VESO
Jiří Špalek

Experimentální ekonomie - historie

- Thurstone (1931) – indifferenční křivky
- Morgenstern, von Neuman (1944)-teorie her
- Drescher a Flood (1950) - vězňovo dilema
- Smith (1950), Plott (1970) – laboratoře EE
- 1998 oficiální pojmenování+časopis EE
- NC Kahneman, Smith (2002), Roth (2012), Thaler (2017)

Shiller (2013), Banerjee (RCT, 2019), Card (Natural in Labour, 2021)

Jestliže výsledky experimentů odpovídají predikcím teorie, tvrdí se, že nejsou zajímavé, neboť potvrzují pouze to, co ekonomové dávno vědí.

Jestliže jsou naopak výsledky experimentu s predikcemi teorie v rozporu, obvykle se tvrdí, že „experiment musí mít nějakou chybu“ .

(Vernon Smith, 1989)

Experimentální ekonomie - metoda

- Vytvoření mikrosystému, který simuluje reálný jev, v laboratorním prostředí
- Základem je **kontrola**
 - Technologie, vstupní kapitál
 - Akční prostor, časování akcí
 - Dostupnost informací
 - Kontext (framing)
 - *A do určité (ale významné) míry i preferencí*

Další metodologické zásady

- Replikovatelnost
- Jednoduché prostředí, jednoznačné instrukce
- Zachování soukromí účastníků
- Výběr subjektů (VŠ studenti)

- Klamání je zakázáno
- Platby jsou transparentní

*Rozdíl oproti
psychologickým*

Poslání ekonomických experimentů

dle Roth (1995)

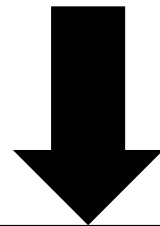
- promlouvají k teoretikům (*Speaking to theorists*),
- hledají fakta (*Searching for facts*),
- našeptávají do uší princů (*Whispering in the ears of princes*).

Limity experimentů

- Nereprezentativní výběr testovaných osob (subject pool)
- Platby nejsou podstatné či významné (salient)
- Zjednodušení modelované situace
- Externí validita**

Externí a interní validita

- Interní = robustní a replikovatelný
- Externí = možnost zobecnění výsledků na studovaný reálný jev

Trade-off

Externí validita

- Externí validita není podstatná u každého ekonomického experimentu
(*Plott*)
- Ani laboratorní experimenty v přírodních vědách nezkoumají reálné prostředí
- Model odmítnutý v laboratoři může být platný v reálném prostředí
- Úspěch v laboratoři je nutná, avšak nikoli postačující podmínka zobecnění

Field a Natural experiment

- Vychází z lékařského výzkumu
- Obvykle má podobu RCT
- Zahrnuje velký vzorek účastníků
- ↑ externí validita ↓ kontrola
- Subjekty nemusí vědět, že jsou součástí studie

Laboratorní vs field experiment

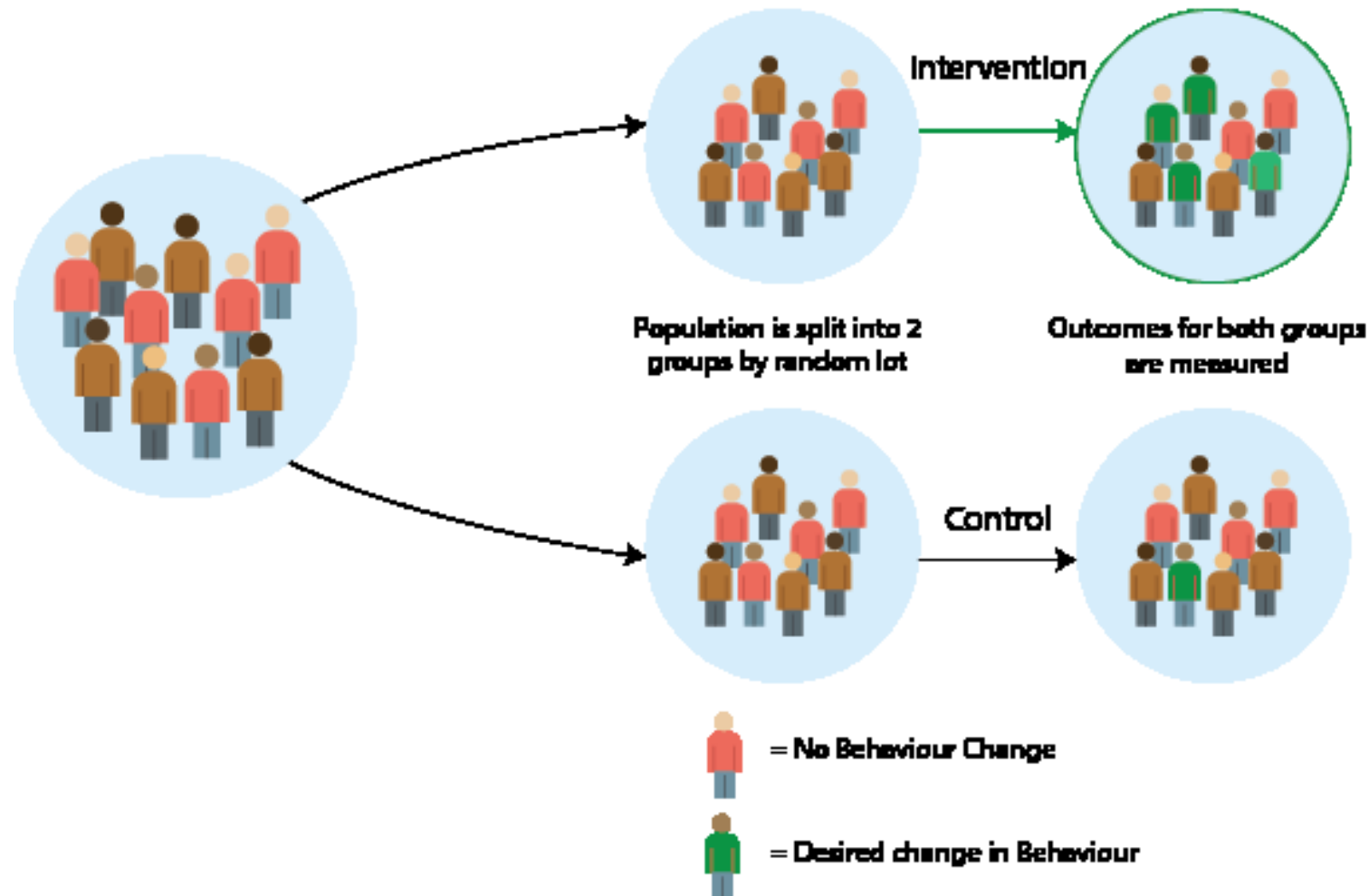
Laboratorní

- Kontrola prostředí, incentiv
- Umělý
- Subjekty plně informované
- Málo nákladný
- Obvykle se studenty

Field

- Rozsáhlý
- Subjekty v přirozeném prostředí
- Nemusí vědět, že jsou subjektem
- (Organizačně) nákladný
- Vyžaduje „real world“ partnera

Randomized Control Trials (RCT)

MUEEL studie

- Vliv zpráv na rozhodnutí o placení daní ve správné výši
- Upomínky o zaplacení poplatku za komunální odpad – MMB
- Aktivizace dárců krve v nemocnici Znojmo
- #Logos – vliv označení výrobků na rozhodnutí o koupi (projekt pro Evropskou komisi)

Realizovaný laboratorní experiment

Media negativity bias and tax compliance: experimental evidence

(Fišar, Reggiani, Sabbatini, Špalek)

<https://www.muni.cz/vyzkum/publikace/1794737>

- Jak kontext (zprávy) ovlivňuje placení daní ve správné výši
- Založen na hře dobrovolného přispívání na veřejný statek

[Hlavní stránka](#) [Stalo se](#) [Domácí](#) [Vaše zprávy](#) [Zahraniční](#) [Krimi](#) [Kultura](#) [Ekonomika](#) [Finance](#) [Sport](#) [Žena](#) [Koktejl](#)

[Komentáře](#) [Internet a PC](#) [AutoMoto](#) [Muži](#) [Věda a školy](#) [Bydlení](#) [Cestování](#) [Téma](#) [Speciály](#) [Počasí](#) [Horoskop](#) [TV program](#) [Denní tisk](#) [Video](#)

Zprávy dne

FOTO: [Aktu.cz](#)

Vražda pumpařky: Policisté přijeli s podezřelým na prohlídku domu ve Vojkovicích [▶ Video](#)

15. 1. Až do pozdních večerních hodin pracovali v úterý policisté na případu prosincové vraždy čerpadlářky v Nelahozevsi. Do domu ve středočeských Vojkovicích přivedli jednoho z podezřelých, kterého tam dříve zadrželi.

[Celý článek »](#)

Úsměv na rtech a malůvka: Začal druhý proces s Rathem, obžalovaným z korupce

15. 1. U středočeského krajského soudu začal v úterý druhý proces s obžalovaným někdejšími poslancem či ministrem zdravotnictví za ČSSD Davidem...

Pod lavinou na jihu Rakouska zahynul mladý Čech

15. 1. Aktualizováno Lavina zabila v úterý v rakouské lyžařské oblasti Ankogel ve Vysokých Taurách 24letého Čecha, napsal server heute.at. Na túře byl...

Klíčové hlasování o brexitu: Rozvodová dohoda s EU neprošla

15. 1. Aktualizováno Britští zákonodárci v úterý odmítli návrh dohody o odchodu Spojeného království z Evropské unie, kterou v Bruselu vyjednala premiérka...

Varianty experimentu

- Neutrální zprávy

Světové přehlídky psů se zúčastnilo 28 tisíc psů

sentiment → - 0.749

- Pozitivní zprávy

Státní fond rozvoje bydlení poskytne další výhodné půjčky

sentiment → + 0.006

- Negativní zprávy

Dluh státního rozpočtu vzrostl na 1.68 mld. Kč

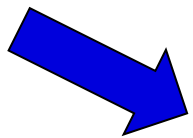
sentiment → + 0.872

Výsledky

- **Pozitivní zprávy** zvyšují placení daní o 23 procentních bodů
- **Negativní zprávy** nepřinášejí žádný významný efekt

V situaci aktuální preference negativních zpráv v médiích, **pozitivní zprávy** mohou zvýšit ochotu lidí platit daně ve správné výši

má význam dát větší prostor pozitivním zprávám

Další četba...

Překlad bestselleru THINKING, FAST AND SLOW

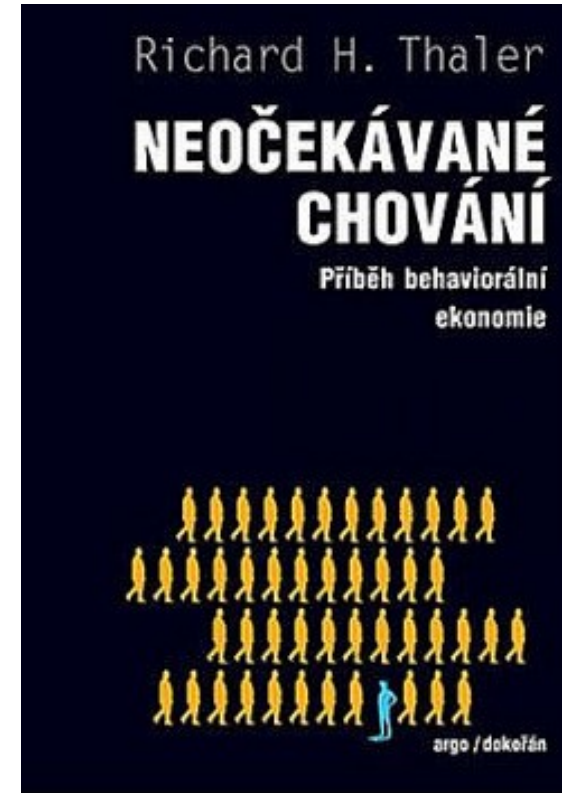
MYŠLENÍ
RYCHLÉ a POMALÉ

DANIEL KAHNEMAN

NOSITEL NOBELOVY CENY
ZA EKONOMII

Jan Melvil
publishing

Anebo video...

TED Talks:

- Why it's so hard to make healthy decisions

https://www.ted.com/talks/david_asch_why_it_s_so_hard_to_make_healthy_decisions/transcript

- Good Citizens Should Understand Behavioral Economics

https://www.ted.com/talks/bill_wood_good_citizens_should_understand_behavioral_economics

- How behavioral science can lower your energy bill

https://www.ted.com/talks/alex_laskey_how_behavioral_science_can_lower_your_energy_bill